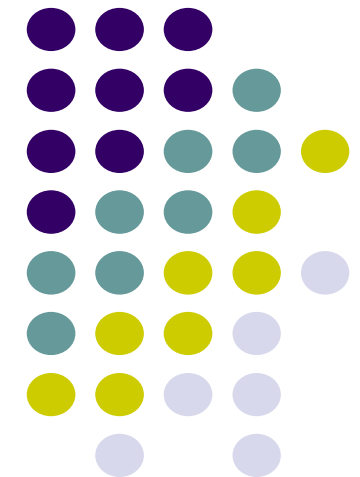

Δυναμική & Ρύθμιση Διεργασιών

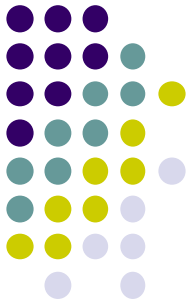
Διάλεξη 1:
Εισαγωγή στα συστήματα αυτομάτου
ελέγχου

Εισαγωγικές έννοιες

Χημική βιομηχανία

Πρώτες ύλες

- Υδρογονάνθρακες
- Βασικά Χημικά
- Αγροτικά προϊόντα
- Ορυκτά

φυσικές διεργασίες

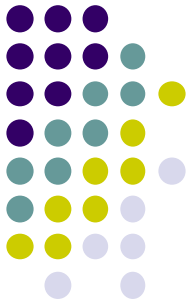
(βιο)χημικές διεργασίες

Προϊόντα

- Καύσιμα (υδρογονάνθρακες)
- Σύνθετα Χημικά
- Πλαστικά (πολυμερή)
- Συνθετικές ίνες
- τσιμέντο
- Χαρτί
- Φάρμακα
- Τρόφιμα
- καθαρισμοί

Αποφάσεις στην βιομηχανία

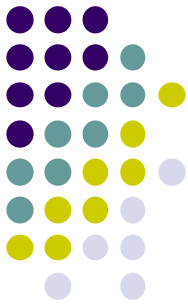
Στόχοι

- Αυξημένη απόδοση της μονάδας
- Βέλτιστη χρήση πόρων
- Ασφαλής λειτουργία μονάδας
- Απόρριψη διαταραχών

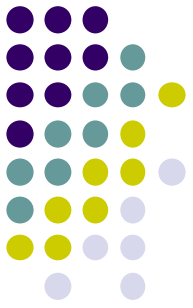
Μεγιστοποίηση κέρδους.

Βελτιστοποίηση και έλεγχος/ρύθμιση

Βελτιστοποίηση και ρύθμιση είναι όροι που συχνά χρησιμοποιούνται λανθασμένα εναλλάξ.

- Η βελτιστοποίηση **ορίζει** την τιμή των συνθηκών λειτουργίας έτσι ώστε οι διεργασίες λειτουργούν σε **ασφαλείς και οικονομικά καλύτερες συνθήκες**.
- Η ρύθμιση **ορίζει** την τιμή των μεταβλητών χρησιμότητας ώστε η διεργασία να λειτουργεί στις **επιλεγμένες συνθήκες λειτουργίας**.

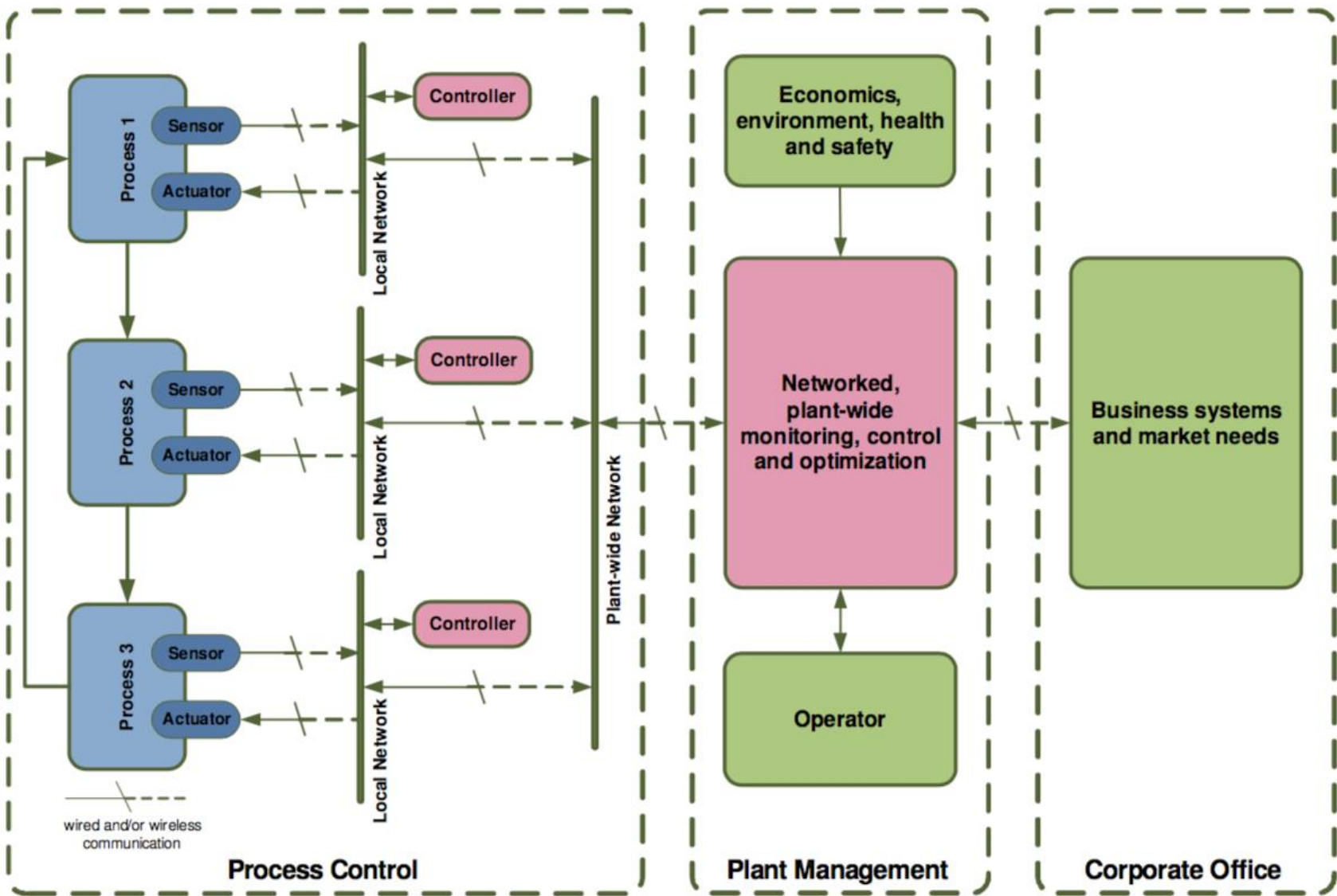
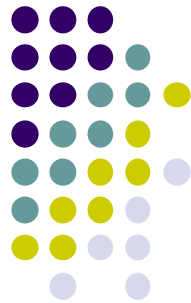

Ένα καθημερινό παράδειγμα: Οδηγώντας ένα αυτοκίνητο.

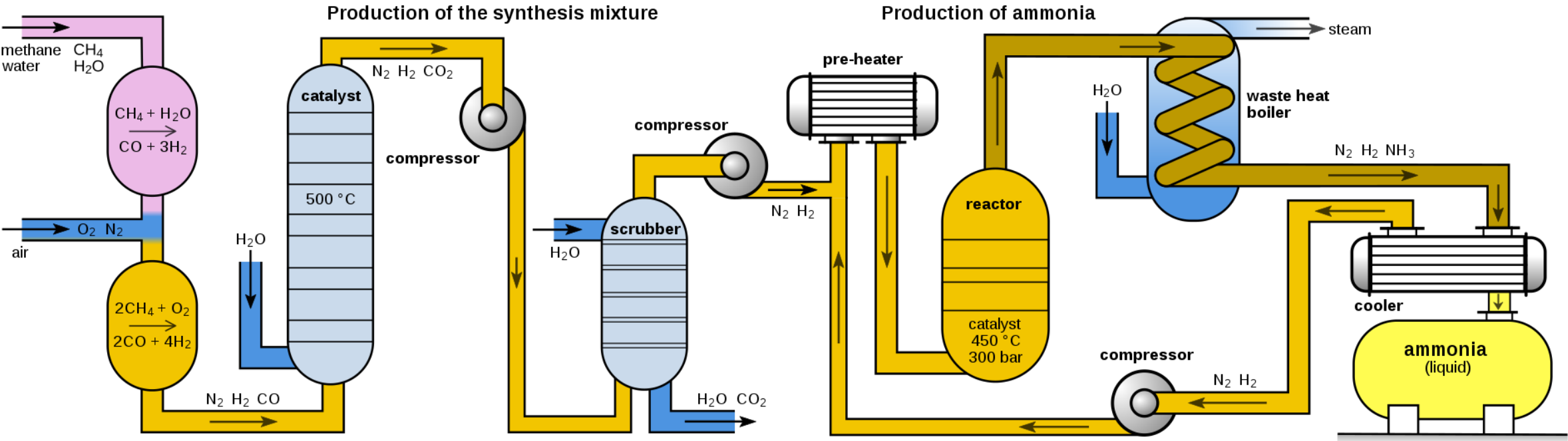
- Η βελτιστοποίηση που κάνουμε δίνει
  - Ταχύτητα αυτοκινήτου
  - Διαδρομή
  - Λωρίδα
- Η ρύθμιση που κάνουμε
  - Πόσο πατάμε το πετάλι γκαζιού και φρένου
  - Πόσο στρίβουμε το τιμόνι

Λειτουργία εργοστασίου

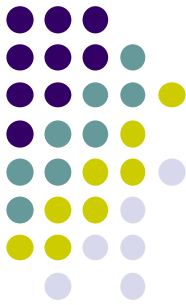

Ανάγκη συστημάτων αυτομάτου ελέγχου

Ανάγκη συστημάτων αυτομάτου ελέγχου

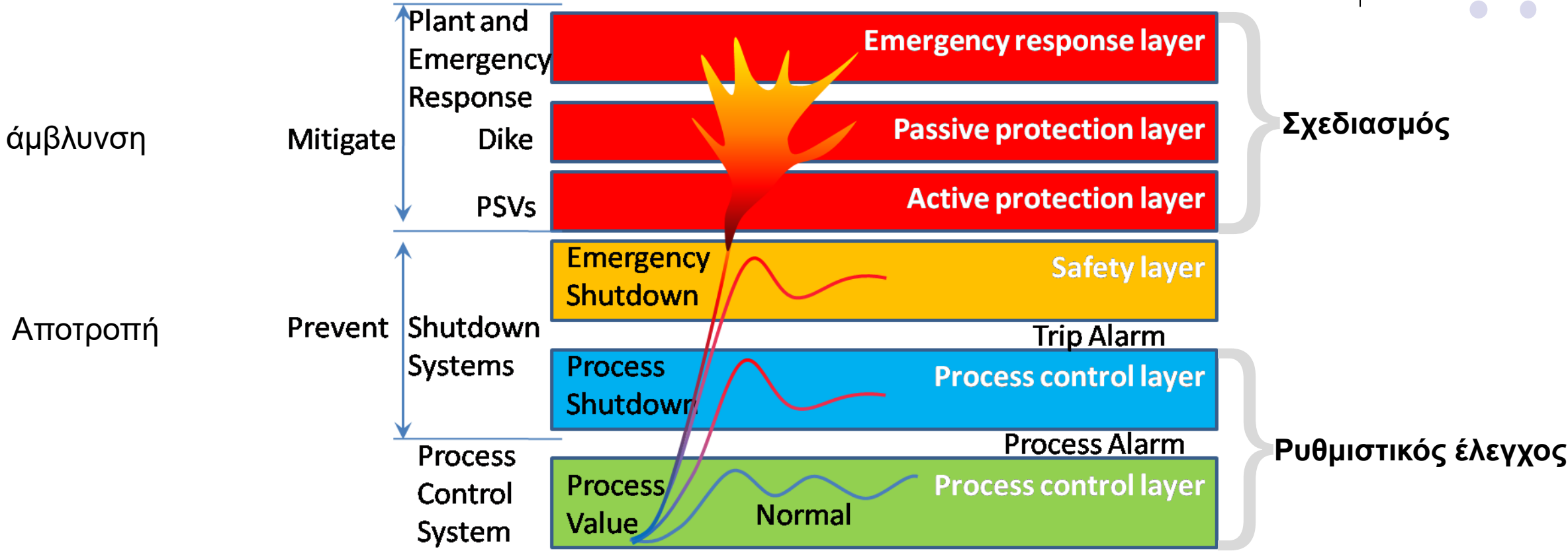
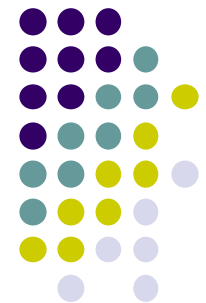
Συστήματα αυτομάτου ελέγχου

- επηρεάζουν άμεσα την ασφάλεια και την αξιοπιστία μιας διεργασίας.
- καθορίζουν την ποιότητα των προϊόντων που παράγονται από μια διεργασία.
- διασφαλίζουν την επιλογή των βέλτιστων συνθηκών λειτουργίας.
- **Συμπέρασμα**: ΣΑΕ έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κερδοφορία της μονάδας.

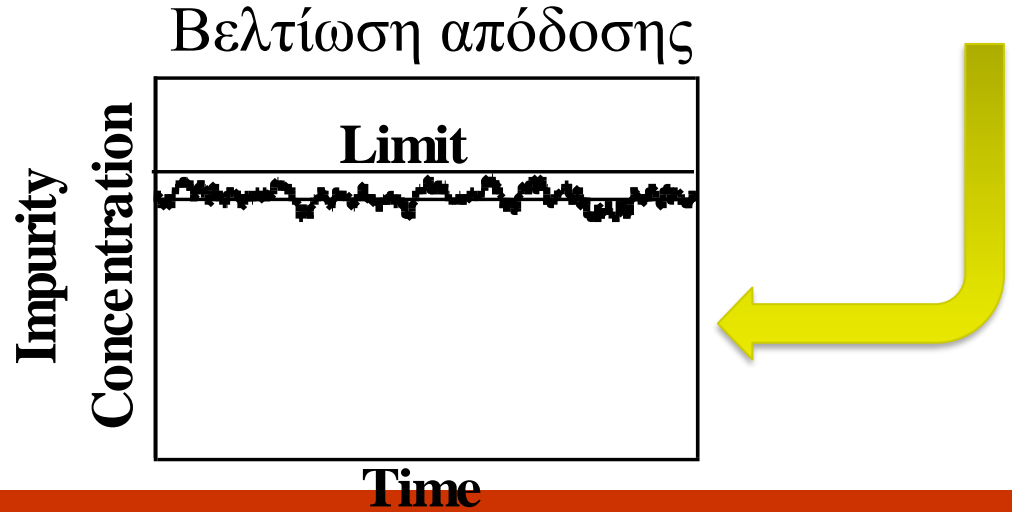
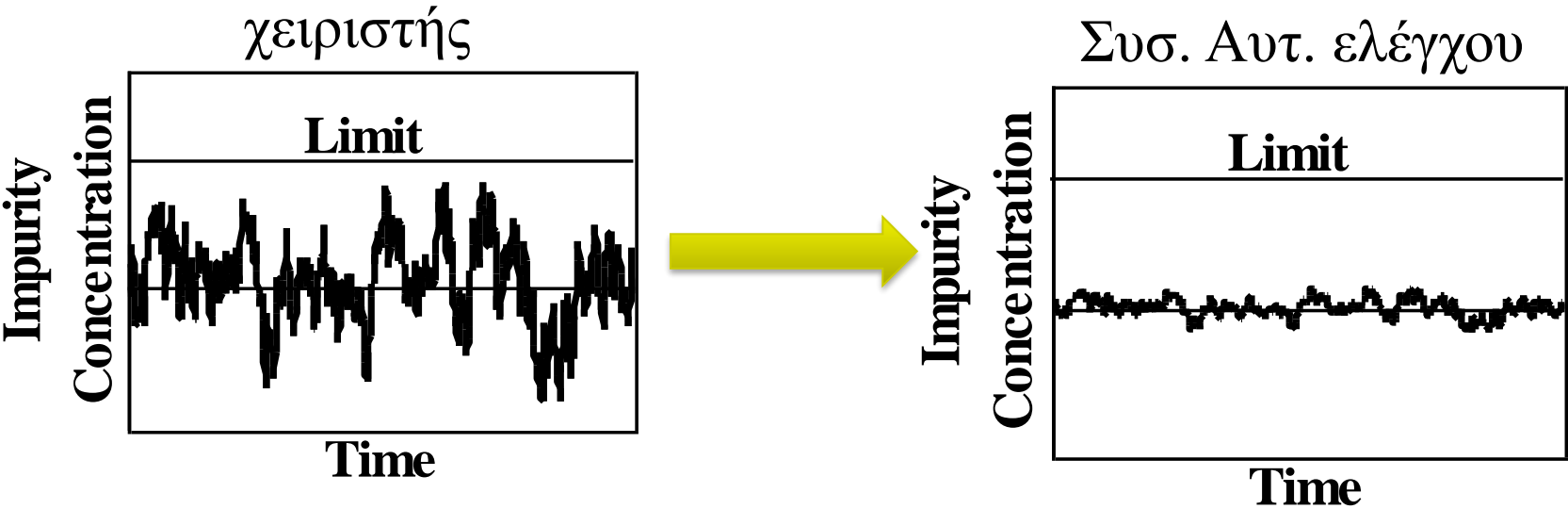
Ασφάλεια και αξιοπιστία

- Ένα σύστημα ελέγχου πρέπει να διασφαλίζει ασφαλή λειτουργία
  - Alarms, safety constraint control, start-up and shutdown.
- Ένα σύστημα ελέγχου πρέπει να είναι σε θέση να «απορροφά» μια ποικιλία διαταραχών και να διατηρεί τη διεργασία σε ένα καλό σημείο λειτουργίας
  - Thunderstorms, feed composition upsets, temporary loss of utilities (e.g., steam supply), day to night variation in the ambient conditions

Ασφάλεια εργοστασιακής μονάδας

Πλεονεκτήματα αυτομάτου ελέγχου

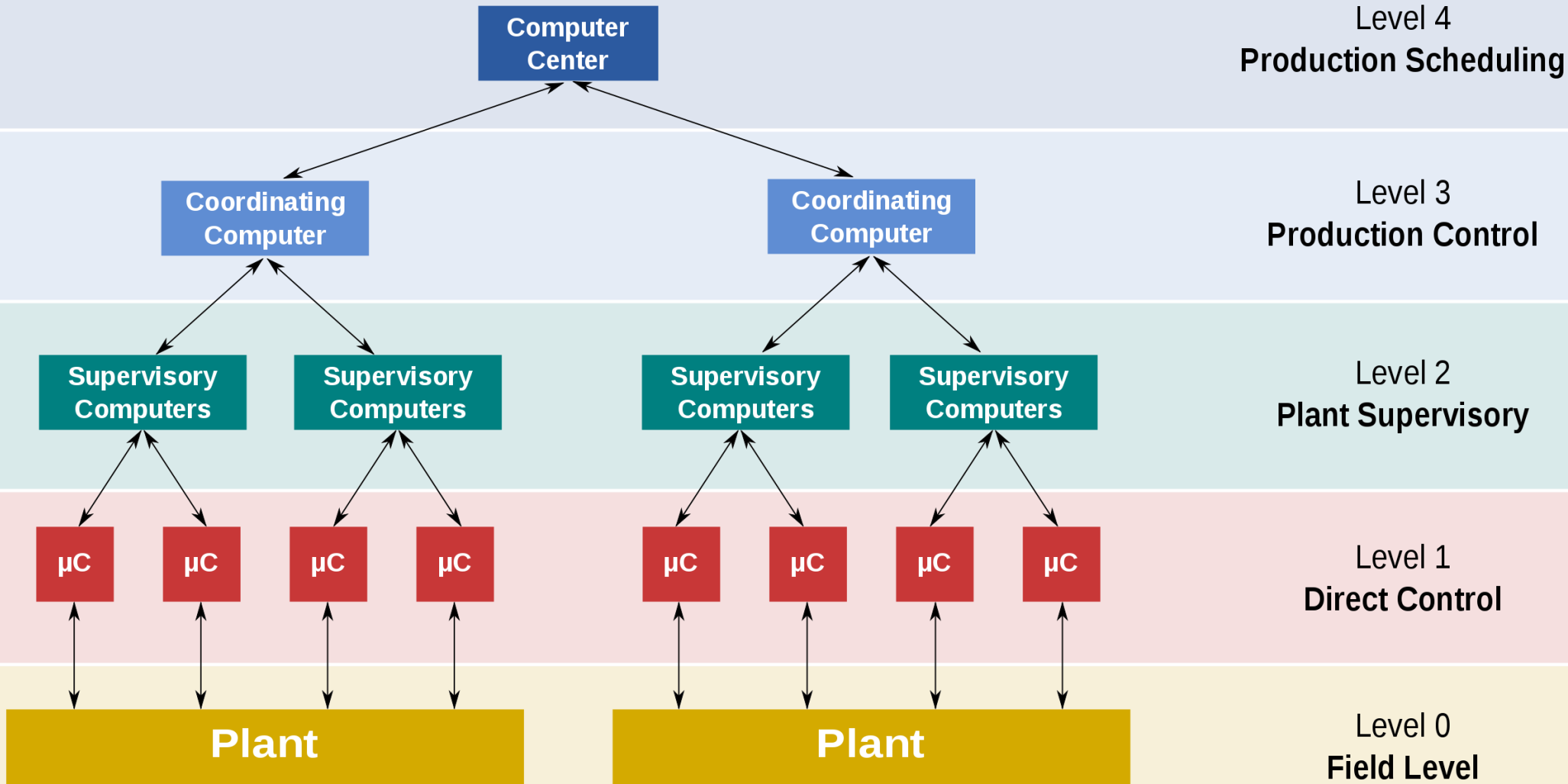

Τύποι συστημάτων αυτομάτου ελέγχου (ΣΑΕ)

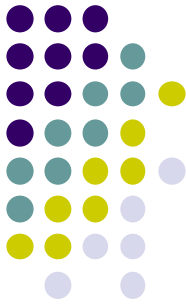
- **Manual Control:** Χρησιμοποιείται από χειριστές και βασίζεται σε αποκρίσεις ανοιχτού βρόχου
- **On-Off Control:** Απλές επιλογές λειτουργίας,
  - π.χ. θερμοστάτης δωματίου
- **Classic control:** Χρησιμοποιεί το μοντέλο της διαδικασίας για να βαθμονομήσει βασικούς ρυθμιστές.
  - **PID:** Ο πιο συνηθισμένος ελεγκτής. Χρησιμοποιεί την απόκλιση από το σημείο ρύθμισης.
- **Multiloop Control:** Βελτιώσεις του PID με βάση έξτρα μετρήσεις/ρυθμιστές ratio, cascade, feedforward
- **Modern Control:** Χρησιμοποιεί το μοντέλο της διαδικασίας απευθείας για βελτίωση της συμπεριφοράς του ελεγκτή
  - **MPC:** Το νέο βιομηχανικό στάνταρτ. Χρησιμοποιεί έννοιες βελτιστοποίησης

Βασική αρχιτεκτονική βιομηχανικών ΣΑΕ

- DCS
- SCADA

Υποχρεώσεις του μηχανικού

- Σχεδιασμός της δομής ΣΑΕ με πολλαπλές εισόδους και εξόδους
  - Επιλογή της σωστής δομής PID ή/και προηγμένων δομών PID
- Επιλογή παραμέτρων των ΣΑΕ (**βαθμονόμηση ΣΑΕ**) για απόδοση και αξιοπιστία
  - Επιλογή της σωστής τιμής του P του I και του D
  - Επιλογή της σωστής τιμής των φίλτρων
- Αντιμετώπιση προβλημάτων βρόχου ελέγχου
- Τεκμηρίωση αλλαγών ελέγχου διεργασίας

Χαρακτηριστικά αποτελεσματικών μηχανικών ελέγχου «διεργασιών».

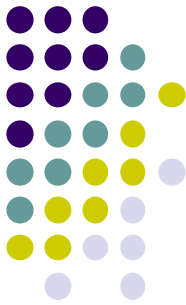

- Χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για τις διεργασίες για να επιλέξουν τις σωστές δομές συστημάτων αυτομάτου ελέγχου.
- Έχουν μια βασικά σωστή εικόνα της **δυναμικής** της διεργασίας και της επίδρασης της ανάδρασης στην δυναμική της.
- Συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους χειριστές της μονάδας.

Αποδοχή από χειριστές

- Η καλή σχέση με τους χειριστές είναι **απαραίτητη** προϋπόθεση για την επιτυχία ενός μηχανικού ελέγχου.
- Χτίστε μια σχέση με τους χειριστές βασισμένη στον αμοιβαίο σεβασμό.
- Οι χειριστές αποτελούν πολύτιμη πηγή εμπειρίας στα εργοστάσια.
- Ένα επιτυχημένο ΣΑΕ θα πρέπει να κάνει τη δουλειά των χειριστών ευκολότερη, όχι δυσκολότερη.
- Ένα επιτυχημένο ΣΑΕ θα πρέπει να γίνεται αποδεκτό από τους χειριστές.

Θεμελιώδεις γνώσεις και Βιομηχανικά Σχετικές Δεξιότητες

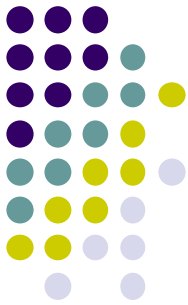
- Θεμελιώδεις γνώσεις
  - Μαθηματικές γνώσεις
    - Γραμμική άλγεβρα
    - Μετασχηματισμοί Laplace
    - Γραμμικοποίηση συναρτήσεων
  - Δυναμική συστημάτων
    - Ιδανική δυναμική συμπεριφορά
    - Ανάλυση: Ευστάθεια
    - Δυναμική απόκριση
- Βιομηχανικά σχετικές δεξιότητες
  - Βασικός εξοπλισμός
  - Υλοποίηση και αντιμετώπιση προβλημάτων
  - Βαθμονόμηση ρυθμιστών
  - Χρήση λογισμικού

Ορολογία ΣΑΕ

- Απαραίτητο για την επικοινωνία με τους χειριστές και συναδέλφους.
  - Θεωρητικές έννοιες
  - Συντμήσεις
  - Όργανα / εξοπλισμός

Βασικές έννοιες ΣΑΕ: Μεταβλητές

- Σήματα (μεταβλητές) εισόδου

- Επηρεάζουν την κατάσταση της διεργασίας

- Διαταραχές

- Χειριζόμενες μεταβλητές

- (Εσωτερικές) μεταβλητές κατάστασης

- Περιγράφουν την κατάσταση της διεργασίας

- Σταθερή τιμή όταν σε ισορροπία

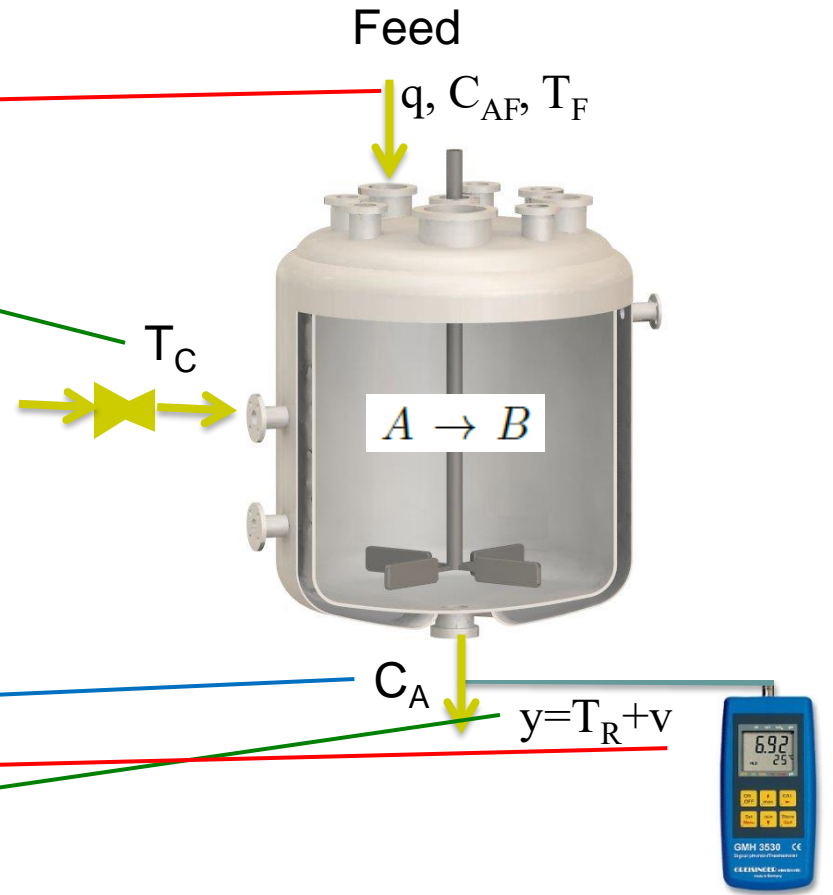
- Σήματα (μεταβλητές) εξόδου

- Είναι το αποτέλεσμα της διεργασίας

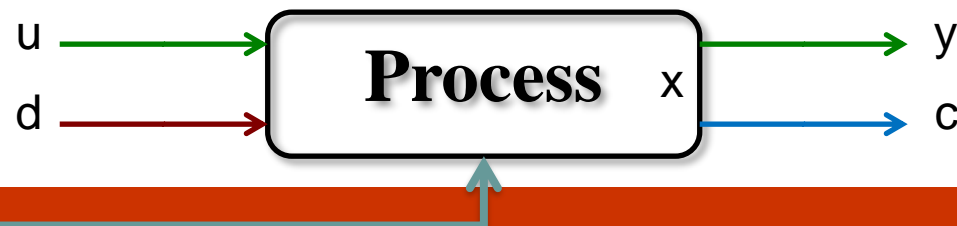
- Ρυθμιζόμενες μεταβλητές

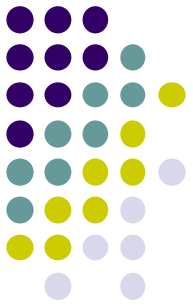
- Θόρυβος

- Μετρούμενες μεταβλητές

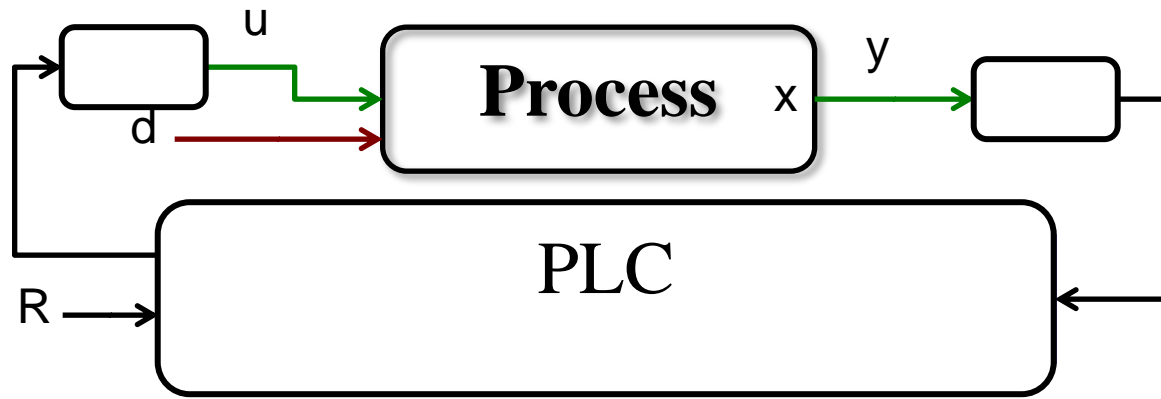

βαθμίδα

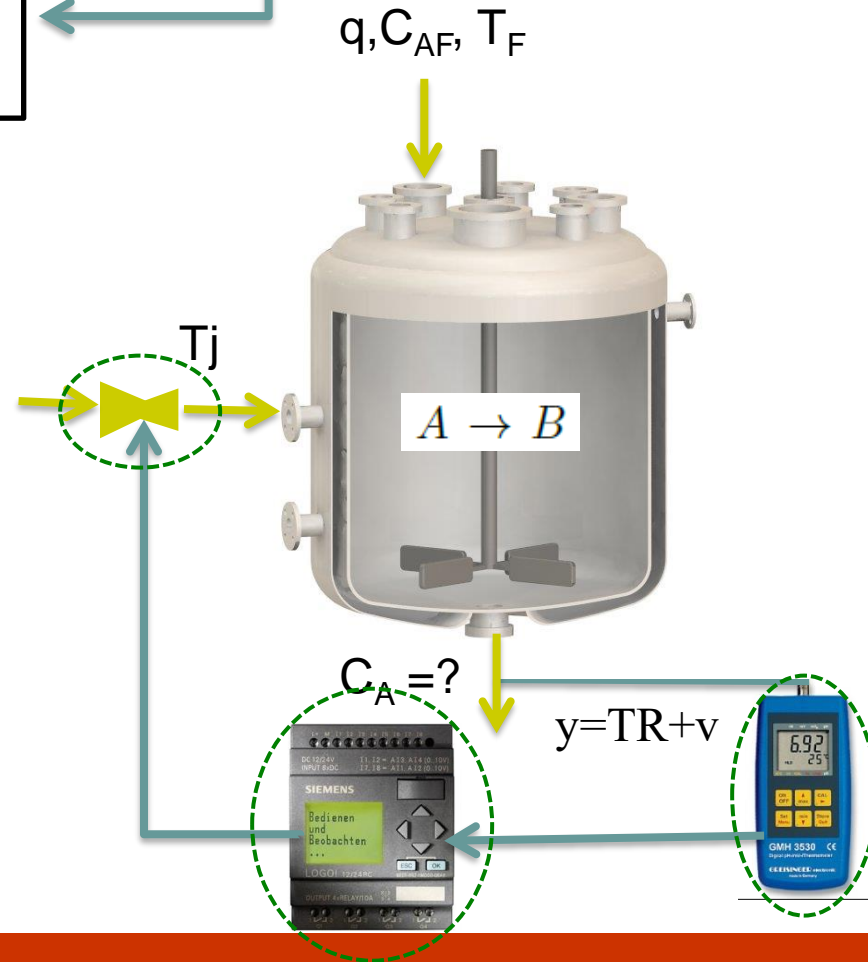
Βασικές έννοιες ΣΑΕ: Αρχιτεκτονική

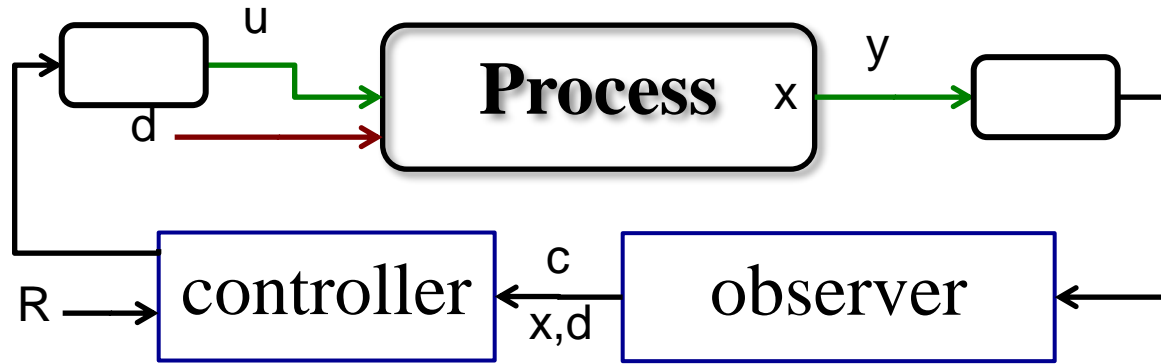
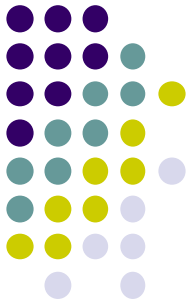
Διάγραμμα
βαθμίδων

Βασικά στοιχεία

- Τελικό στοιχείο ρύθμισης
- Μετρητικό όργανο
- Προγραμματιζόμενη λογική (PLC)
  - Παρατηρητής (software)
  - Ρυθμιστής (software)
- Σημείο ρύθμισης (από βελτιστοποίηση)

Βασικές έννοιες ΣΑΕ: Στόχοι

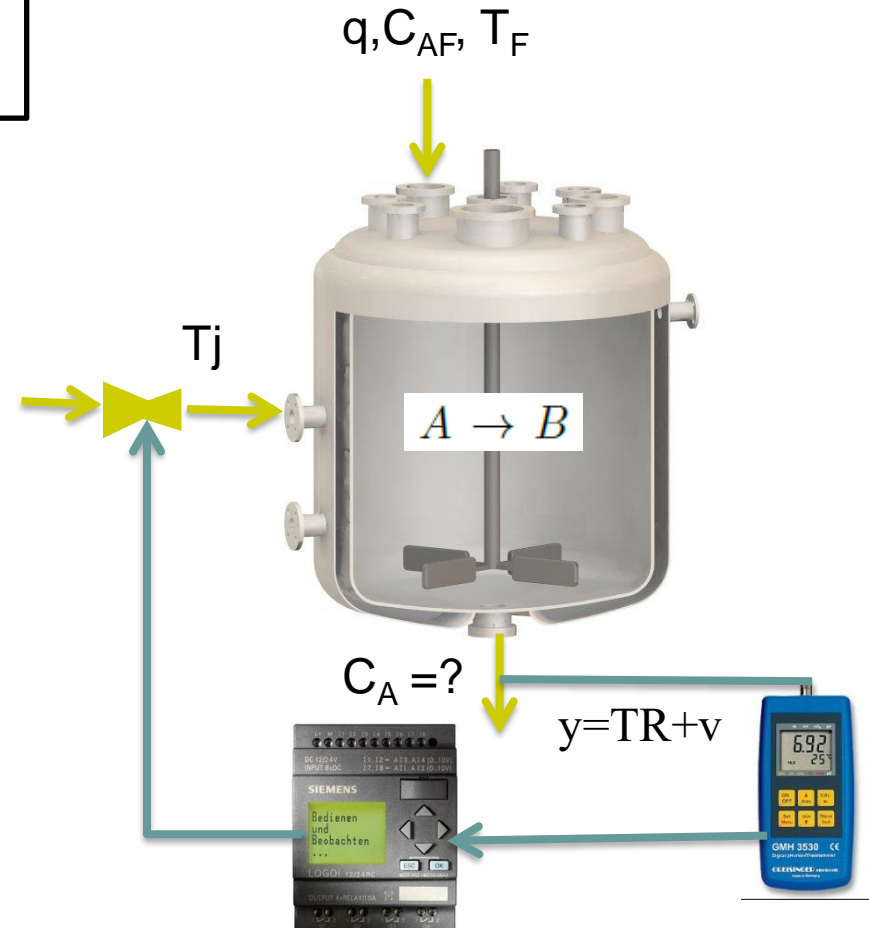

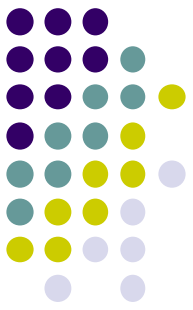
Στόχοι ρυθμιστή

- Σταθεροποίηση διεργασίας
- Απόρριψη διαταραχής (προβ. φορτίου)
- Παρακολούθηση σημείου (προβ. servo)

Στόχοι παρατηρητή

- Υπολογισμός μεταβλητών κατάστασης
- Αναγνώριση διαταραχών / απόρριψη θορύβου
- Αναγνώριση παραμέτρων διεργασίας

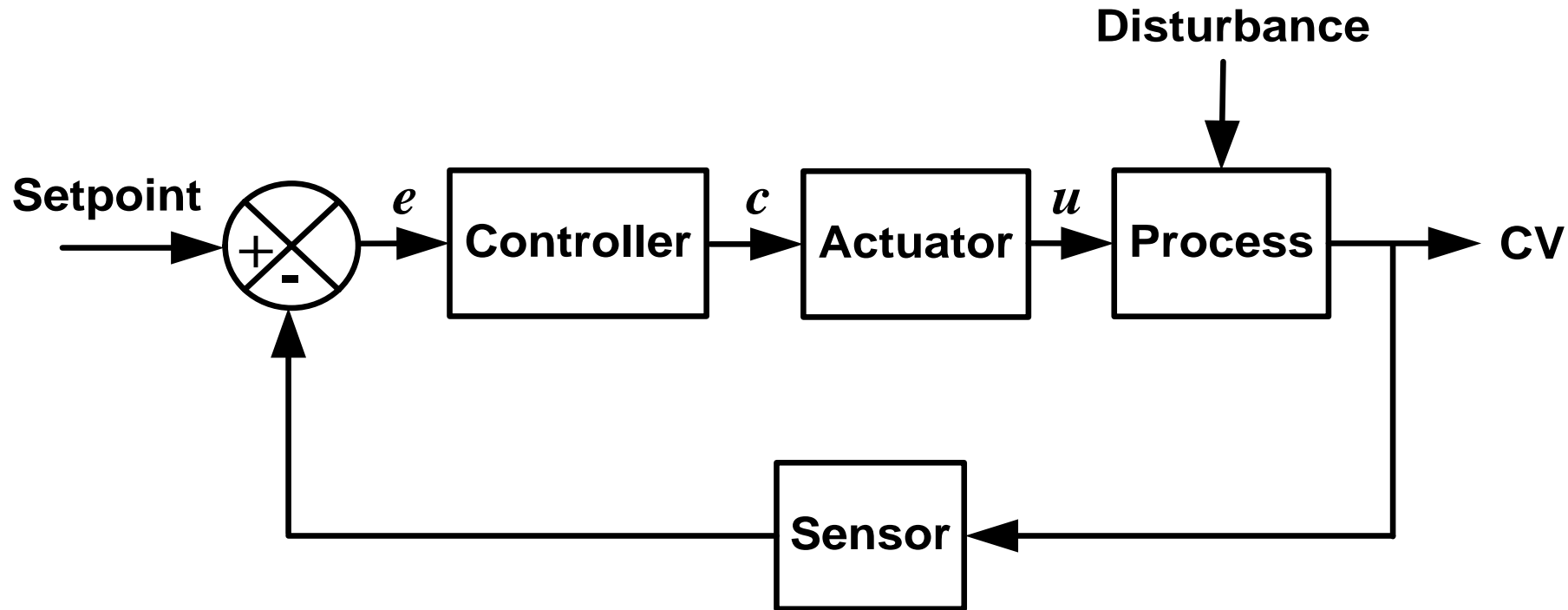
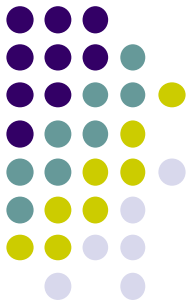

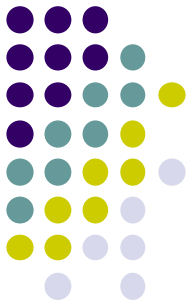
Ένα καθημερινό παράδειγμα χειροκίνητου ελέγχου: Οδηγώντας ένα αυτοκίνητο.

• Σημείο ρύθμισης	Control Objective (Set-point)	Maintain car in proper lane.
• Ρυθμιζόμενη μεταβλήτη	Controlled variable	Location on the road
• Χειριζόμενη μεταβλητή	Manipulated variable	Orientation of the front wheels
• Ενεργοποιητής (ΤΣΡ)	Actuator	Driver's arms/steering wheel
• Αισθητήρας	Sensor	Driver's eyes
• Ρυθμιστής	Controller	Driver
• Διαταραχή	Disturbance	Curve in road

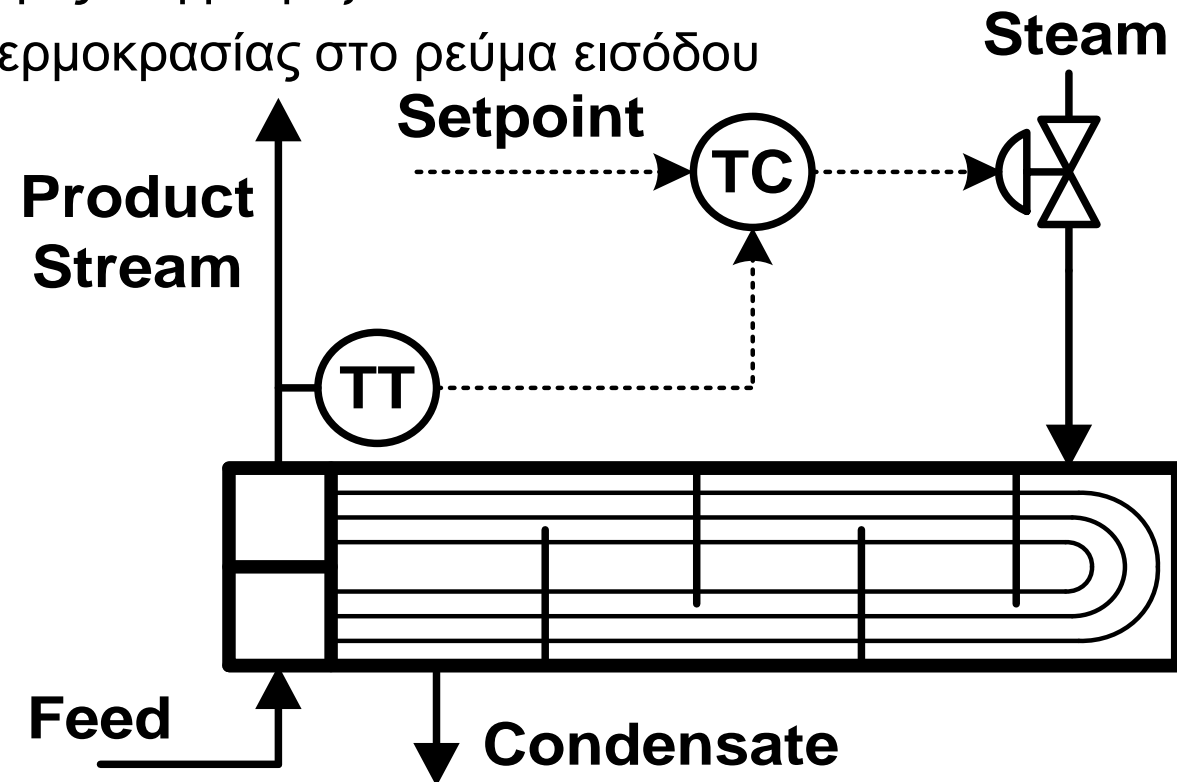
Διάγραμμα ροής πληροφορίας (διάγραμμα βαθμίδων)

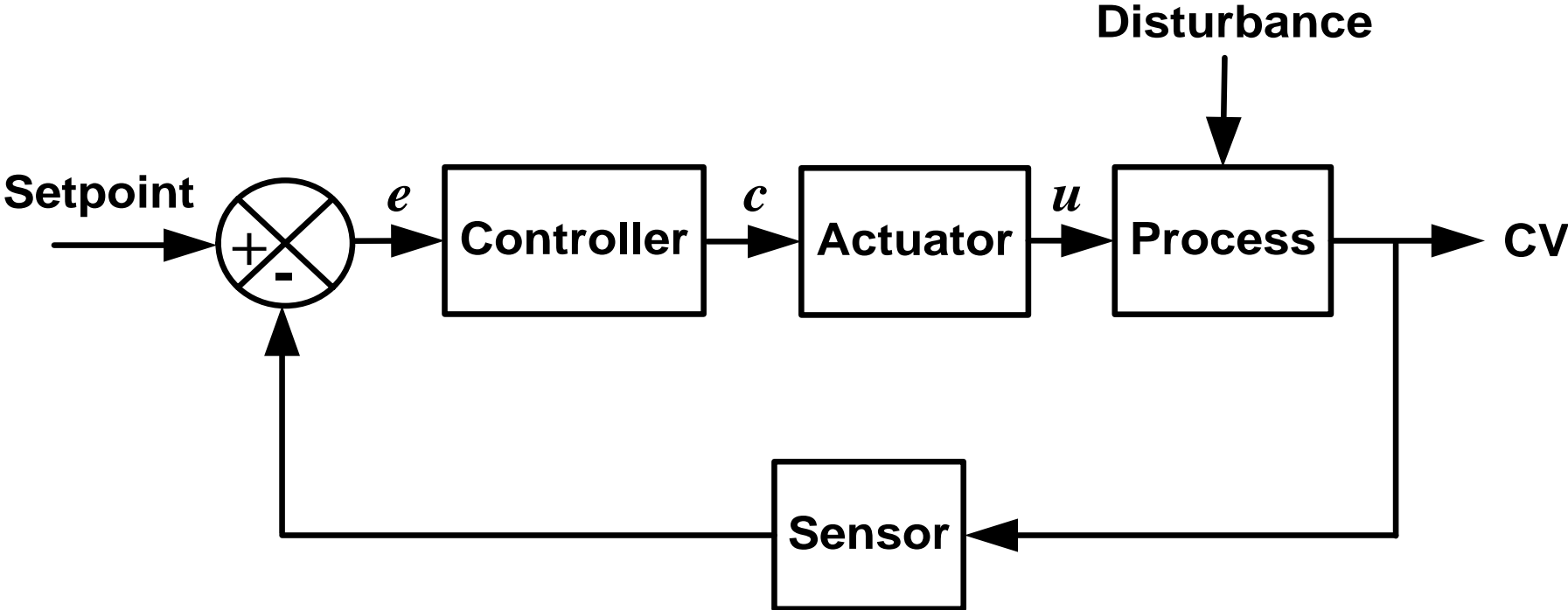

Ένα παράδειγμα αυτομάτου ελέγχου: Ρύθμιση θερμοκρασίας της ροής εξόδου

- Ρυθμιζόμενη μεταβλητή   Θερμοκρασία εξόδου ροής προϊόντος
- Χειριζόμενη μεταβλητή   Ρυθμός ροής ατμού
- Στοιχείο ρύθμισης   Βάνα ροής
- Αισθητήρας   Θερμοζεύγος στη ροή εξόδου
- Διαταραχή   Αλλαγή θερμοκρασίας στο ρεύμα εισόδου

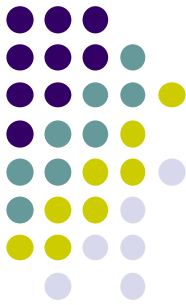

Διάγραμμα ροής πληροφορίας

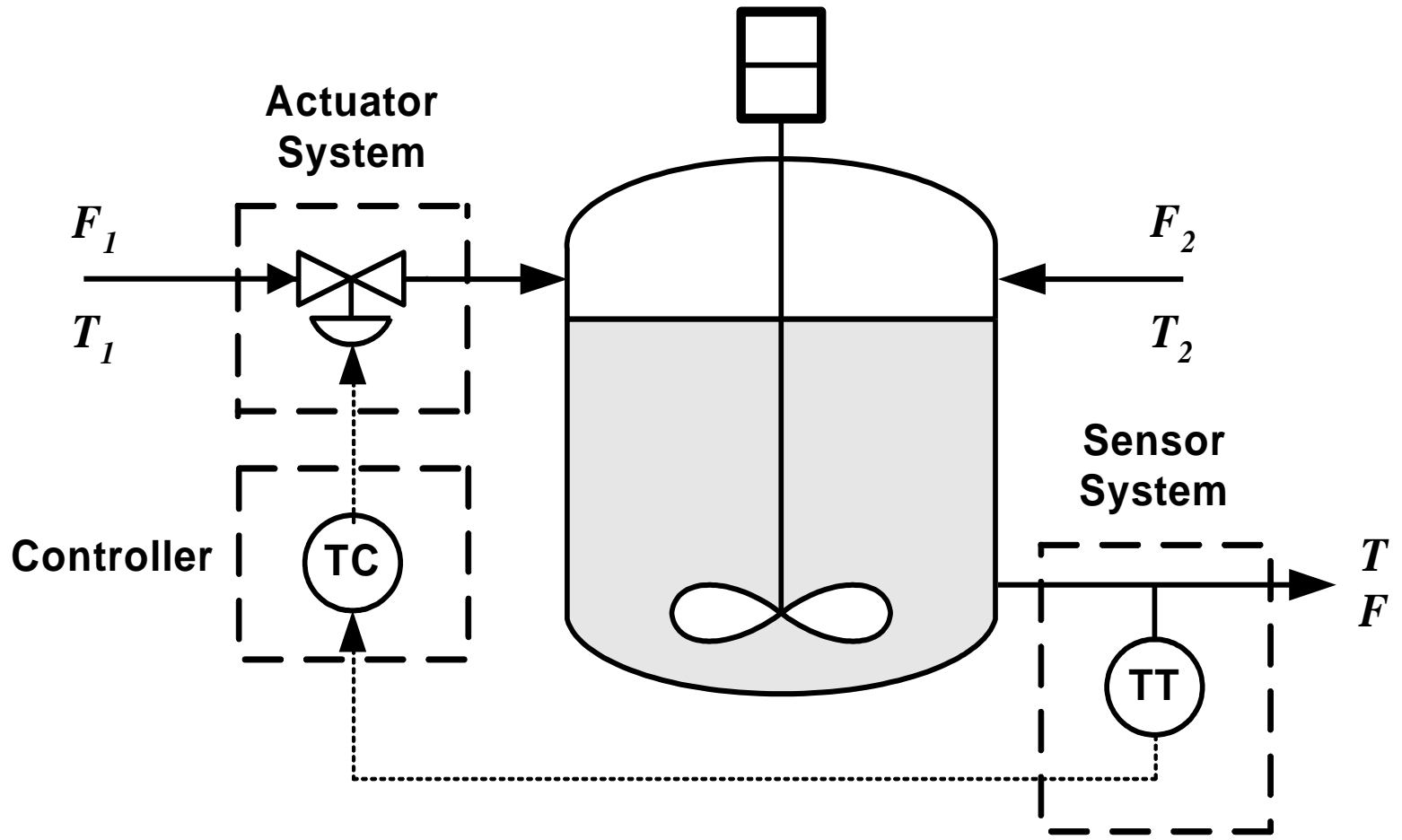
Σύγκριση αυτοκινήτου και εναλλάκτη θερμ.

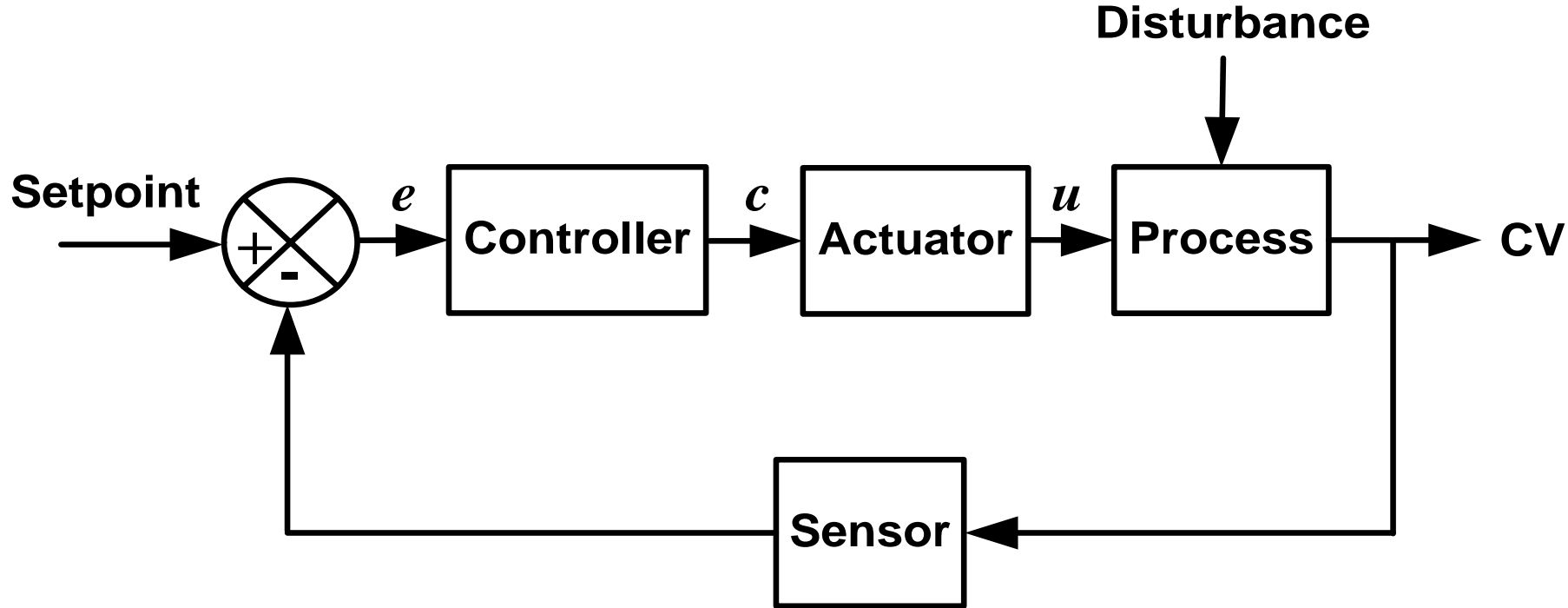
- **Ενεργοποιητής:** χέρι οδηγού και τιμόνι έν. Βαλβίδα ελέγχου
- **Ελεγκτής:** ο οδηγός εν αυτόματου ελεγκτή
- **Αισθητήρας:** τα μάτια του οδηγού εν. θερμοστοιχείου
- **Ελεγχόμενη μεταβλητή:**
θέση του αυτοκινήτου στο δρόμο έν. θερμοκρασία ρεύματος εξόδου

Το βασικό χαρακτηριστικό όλων των βρόχων ελέγχου είναι ότι η μετρούμενη τιμή της ρυθμιζόμενης μεταβλητής συγκρίνεται με το σημείο ρύθμισης και αυτή η διαφορά χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της έντασης της αντίδρασης (ενέργειας ελέγχου) που πραγματοποιείται.

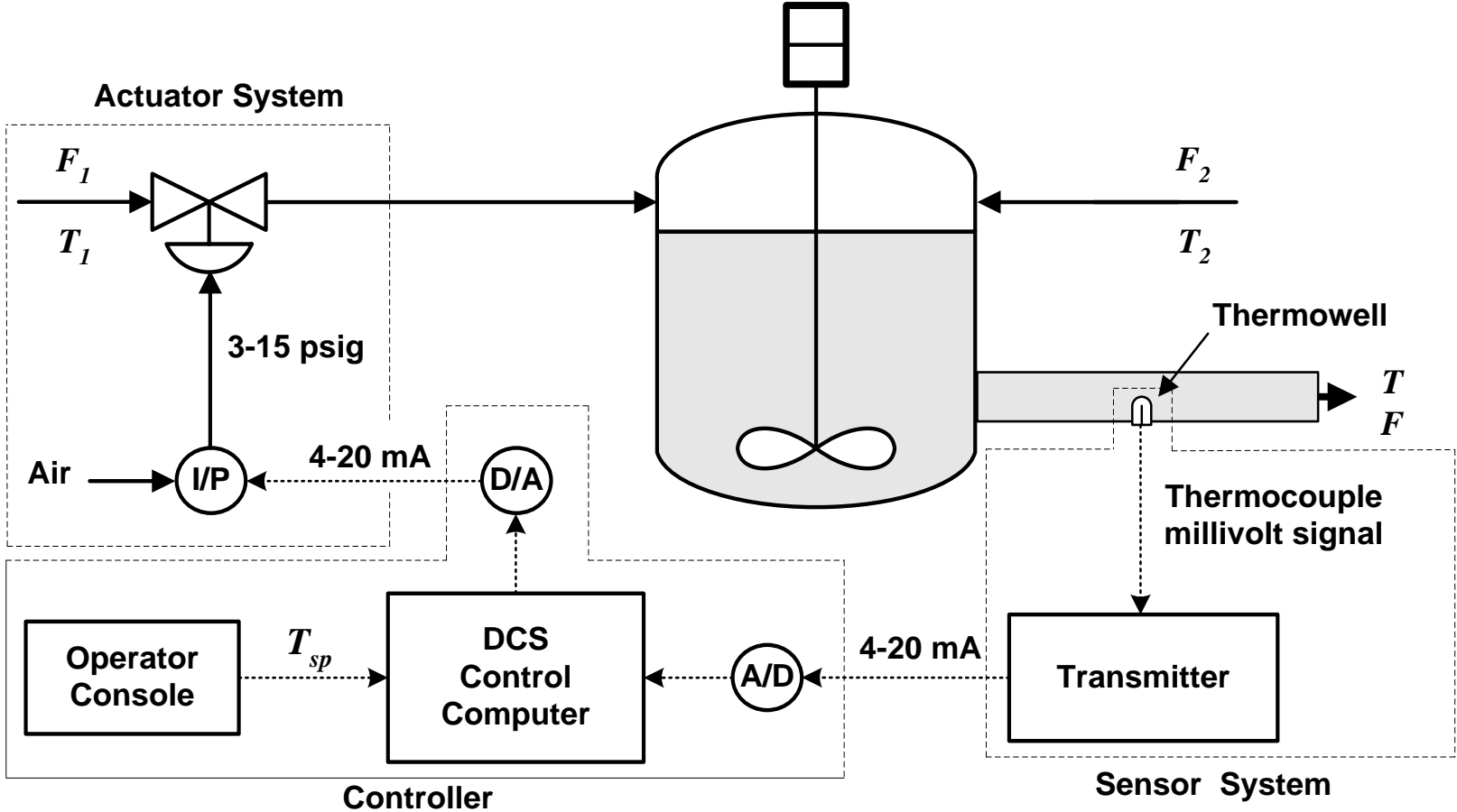
Διάγραμμα ροής με βρόγχο ρύθμισης

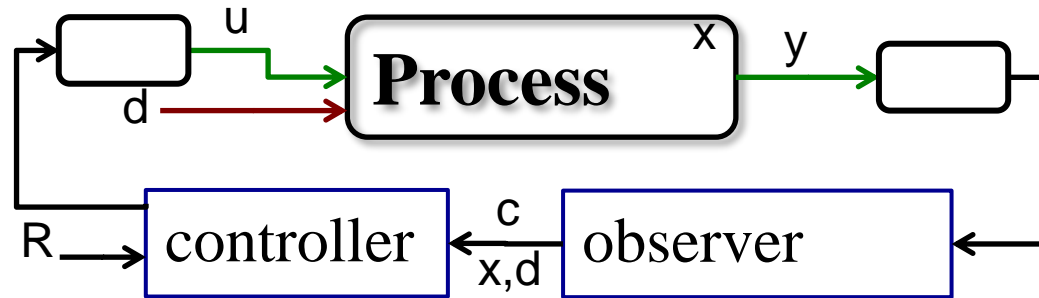
Ροή πληροφορίας = Διάγραμμα βαθμίδων

Στοιχεία και σήματα ενός ΣΑΕ

Βασικές έννοιες: Κατηγορίες ρυθμιστών

Controller design

- Classical control (1930-)
  - Frequency domain (Laplace)
  - Proportional/Integral/Differential
- Modern control (1960-)
  - State space domain (ODEs)
  - Linear controllers
  - Optimal controllers
  - Nonlinear controllers
    - Adaptive controllers

Observer design

- Linear
  - Luenberger
  - Kalman
  - Lyapunov
- Nonlinear
  - Fuzzy observers
  - Neural nets
  - Adaptive observers

Structure & parameters

- Experimentally
- Model-based
  - Empirical
  - Fundamental

Στόχοι μαθήματος:

- Αναπτύξτε τις απαραίτητες δεξιότητες για να επιτύχετε ως μηχανικοί ελέγχου βιομηχανικών διεργασιών.
  - Γνώση της ορολογίας
  - Σχεδιασμός του βρόγχου ρύθμισης
  - Βαθμονόμηση του ρυθμιστή
  - Επίλυση προβλημάτων κατά την εφαρμογή
- Βασικές γνώσεις
  - Ανάλυση δυναμικής διεργασιών
  - Αυτόματη ρύθμιση διεργασιών

Βήματα της Ρύθμισης Διεργασιών

1. Καθορισμός της διεργασίας που εξετάζεται
  2. Ανάλυση Διεργασίας
  3. Σύνθεση δομής συστήματος αυτομάτου ελέγχου
  4. Έκδοση μελέτης και εγχειριδίου λειτουργίας
- } A. δυναμική
- } B. ρύθμιση

Το μάθημα θα ασχοληθεί πρώτα με την δυναμική ανάλυση και μετά με την ρύθμιση.

Βήματα της Ρύθμισης Διεργασιών, μέρος Α

1. Καθορισμός της διεργασίας που εξετάζεται

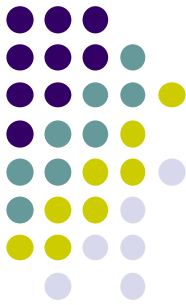
- a. Διατύπωση υποθέσεων
- b. Ταξινόμηση μεταβλητών (χειριζόμενες, διαταραχές, εσωτερικές, ελεγχόμενες, μετρούμενες)
- c. Διατύπωση μοντέλου διεργασίας
- d. Προσδιορισμός του επιθυμητού σημείου λειτουργίας
- e. Διατύπωση περιγραφής χώρου κατάστασης
- f. Διατύπωση περιγραφής συναρτήσεων μεταφοράς
- g. Αναγνώριση διεργασιών (αν χρειάζεται)

2. Ανάλυση Διεργασίας

- a. Ανάλυση παρατηρησιμότητας
- b. Ανάλυση ελεγκσιμότητας / ρυθμισιμότητας
- c. Ανάλυση ευστάθειας
- d. Ανάλυση δυναμικής συμπεριφοράς
  - a. Απόκριση σε παλμική αλλαγή
  - b. Απόκριση σε ημιτονική αλλαγή

Βήματα της Ρύθμισης Διεργασιών, μέρος Β

1. Καθορισμός της διεργασίας που εξετάζεται
2. Ανάλυση Διεργασίας
3. **Σύνθεση δομής συστήματος αυτομάτου ελέγχου**
  - a. Διατύπωση της ερώτησης ελέγχου
  - b. Προσθήκη ενεργοποιητών/αισθητήρων στην περιγραφή
  - c. Κατασκευή των ρυθμιστών
  - d. Κατασκευή των παρατηρητών
  - e. Ανάλυση κλειστού βρόχου
  - f. Βαθμονόμηση ρυθμιστών
  - g. Βαθμονόμηση παρατηρητών
  - h. Αναδιατύπωση του ερωτήματος ελέγχου και επιστροφή στο [e]
  - i. Διασφάλιση ασφαλούς λειτουργίας και πρόσθεση συναγερμών
4. **Έκδοση μελέτης και εγχειριδίου λειτουργίας**
  - a. Περιγραφή συστήματος ρύθμισης
  - b. Συστάσεις και σημεία προσοχής